

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

4-84

Het Wouwse gemeentebestuur anno 1884

Het jaar 1884 is een vrij rustig jaar in de geschiedenis van het Wouwse gemeentebestuur. Blijkbaar valt er niet bijster veel te bespreken, want het duurt tot 1 maart voordat de gemeenteraad voor het eerst in het nieuwe jaar bijeenkomt. De samenstelling van de raad is dan nog precies hetzelfde als het jaar ervoor (1). Twee wapenfeiten in de personele sfeer zijn te melden. Op 2 september is wethouder Antonius Luijkx aan de beurt om af te treden. Het vertrouwen in hem moet groot geweest zijn, want hij wordt unaniem herkozen. Meer moeite heeft de raad gehad met de benoeming van een nieuwe gemeentesecretaris. Op 25 april krijgt secretaris J.L. de Bosson op zijn verzoek ontslag "wegens aanhoudende ziekte". Enkele weken later al buigen B & W zich over zijn opvolging. De keuze valt op de Wouwse winkelier C.A. Liebau, die bovenaan de voordracht wordt geplaatst, gevolgd door de Roosendaalse kantoorbediende L.S. Soffers, die al eerder op het Wouwse gemeentehuis werkzaam was (2). Daags erna al wordt de voordracht in de gemeenteraad behandeld. Menigeen moet dan met verbazing ervan kennis genomen hebben dat de eerste kandidaat Liebau niet één enkele stem gekregen heeft, dus zelfs niet van het college van B & W. Soffers krijgt vier stemmen, wat niet voldoende is. De nieuwe gemeentesecretaris wordt een volkomen outsider, iemand die niet op de voordracht stond: W.B.A. van Woezik uit Maasbommel wordt met 7 stemmen tot nieuwe secretaris gekozen.

DE BELASTINGEN

Flink gemopperd wordt er in de Wouwse gemeenteraad over de belastingen. Niet over de hoogte ervan, maar de inning. Elke derde maandag van de maand zit de belastingontvanger in het gemeentehuis van half negen tot half twaalf om de penningen te innen. Al in februari schrijven B & W aan de Controleur van de Rijksbelastingen dat men betwijfelt of één dag in de maand wel voldoende is (3). En in april bemoeit ook de gemeenteraad zich met de kwestie. Er gaat namens de raad een brief op poten naar de belastingcontroleur waarin geschreven wordt over "het ge-

[illegible]

Jaarlijks loot de gemeente Wouw schuldbrieven uit, die uitgegeven zijn als lening. In 1884 was dit ondermeer deze schuldbrief van 600 gulden, die toebehoorde aan het R.K. armenbestuur te Wouw. Boven de schuldbrief is geschreven: "Dit stuk kan niet dan door krachtens bij de Wet gevorderde magtiging worden vervreemd".

mor en geknor der belastingschuldigen in deze gemeente over de regeling der zittingen voor de ontvangst der direkte belastingen. Zelfs zijn die klachten binnengedrongen in de raadzaal" (4). Het verzoek van de gemeenteraad om elke week van negen tot twee zitting te houden wordt in zoverre gehonoreerd dat voortaan iedere tweede en derde maandag van de maand zitting zal worden gehouden (5). Overigens gaat het de gemeente Wouw in 1884 financieel niet slecht. Tegenover de ontvangst van 16.777 gulden en 57½ cent staan uitgaven ten bedrage van 15.052 gulden en 8½ cent, zodat de raad terug kan kijken op een overschot van meer dan 10%. De voornaamste reden dat de begroting en rekening heel wat lager is dan het jaar daarvoor is trouwens dat de gemeente Wouw in 1884 weinig uitgeeft aan wegen. Dit jaar geen nieuwe wegen en straten. Op de begroting prijkt slechts een bedrag van 700 gulden voor het onderhoud van kunst- en landwegen, bruggen en duikers.

Uit de rekeningen bij de begroting over 1884 valt trouwens een aardige reconstructie te maken van verschillende onkosten van het gemeentebestuur. Zo moet de 21ste juli van dat jaar voor de heren bestuurderen en ambtenaren een ongetwijfeld gezellig dagje geweest zijn. Met de enige overgebleven sollicitant voor de vacature van schoolhoofd te Wouwse Plantage (6) wordt een sollicitatiegesprek gevoerd en deze gegadigde, P. Smulders, moet ook enkele toetsen afleggen. Men moet het er goed van genomen hebben, want de rekening van kastelein C.L. Vrients voor die dag ziet er als volgt uit:

6 pond kalfsborst	3,60
10 pond bief	6,10
augurken	1,50
5 pond boter	2,55
1 pond koffij	0,45
aan brood	1,00
1 pond suiker	0,40
erwten, mostaard en eijeren	0,80
azijn, olie, peper, aarappen	
len	1,05
sigaren, pijpen	1,95
kaas	1,75
van de wijn	2,70

Dienstjaar 18

e. KWARTAAL.

Declaratie van

J. G. Flipse cipier van het huis
 van bewaring te BAZOEN-OF-ZOOM, wegens voeding van gevangenen, welke gedurende
 het 2^e kwartaal 1886, ten laste van de gemeente *Wouw*
 in hetzelfde huis zijn verpleegd geworden, berekend naar de daarvoor bepaalde prijs ad
vyftig cents per hoofd daags.

Num- mer van het Regis- ter.	VOORNAMEN en GESLACHTNAMEN.	OORZAAK DER GEVANGENSCHAP.	Dagtekening van		Getal ver- pleeg dagen.	Bedrag in cents per dag.
			Inkomen.	Uitgaan.		
40	Wouter Dietvorst	Hij kwam van 30 October 1885 opvallend onklaar aan, met alle de Leden van een Londen Gefangenen overtuigen, Immers stelschande liet hienz smilt ter Lede sande was de Hondly vast binden, of dat een gevlucht Jansons door vast hoes den geplaatst te Wouw -	24 Apr	23 Apr	2	1 00
106	Johannes Bode	Veroordeeld 21 Dec. 1885, wegens dat gaan op een oren een stuk grond Londen daarop eenig teelt van den of een gelyk te hebben in den lyk dat dat grond teelt is smilt zyffe of rypende vrucht ten geplaatst te Wouw -	23 Apr	24 Apr	1	0 50
			Totaal		3	1 50

Elk kwartaal dient de Bergse cipier J. Flipse bij het Wouwse gemeentebestuur declaraties in voor de voeding van gevangenen uit Wouw, die er gedetineerd zijn. Eén dag kost twee kwartjes per gevangene. Uit de declaratie valt op te maken dat Wouter Dietvorst twee dagen in de cel heeft doorgebracht omdat hij veroordeeld is wegens het niet vastbinden of doen vasthouden van honden, die voor de kar liepen. Johannes Bode is één dag gedetineerd geweest omdat hij schuldig bevonden was aan het gaan op een stuk grond met rijpe of rijpende vruchten, zonder daarop recht van overgang te hebben.

kamer uur	5,00
somme	<u>28,85</u>

De beide plaatselijke veldwachters, P. Eijzermans en P.M. Elst, elk goed voor een jaarsalaris van f 360,=, moeten er in 1884 trouwens ook op hun paasbest uitgezien hebben, want er zijn heel wat rekeningen voor kleding en stoffen voor beide veldwachters terug te vinden. De Wouwse kleermaker H. van Ravels levert twee broeken voor de veldwachters voor de som van f 17,67, P. Vervloet heeft voor 90 cent maakloon een broek geleverd en H. Schuurwegen heeft aan maakloon f 1,50 ontvangen voor twee broeken en f 1,30 voor een "lakende broek". Ook hebben beide heren een nieuwe pet gekregen, voor f 5,60 geleverd door de firma Segers uit Breda. En tenslotte zijn er ook de nodige stoffen geleverd voor de uniformen, zoals 3½ el broekstof van een tientje en 4 el voering van f 1,20 door Andries Timmermans en 3½ el broekstof van f 8,40, een el "Blauw lijvend" van 42 cent en 2 el voering van 44 cent door J.B. Laurijssen.

IN DE WOUWSE GEMEENTERAAD

Pas aan het eind van het jaar wordt er stevig gediscussieerd in de gemeenteraad. Hebben de heren raadsleden zich tot dan toe voornamelijk bezig gehouden met formaliteiten als de, wederom, vele komende en gaande onderwijskrachten in de gemeente, in de oktober- en decembervergadering zorgen de wegen voor de nodige gespreksstof. Het is het raadslid W. van Gastel, die in de oktobervergadering zijn beklag doet over de slechte toestand van de keibestrating van de "traverse" door Wouw (7). Hij vindt dat hierover maar eens een brief naar de minister geschreven moet worden, maar met burgemeester C. Daverveldt is de raad van mening dat het beter is eerst maar eens een brief naar Ingenieur de Jong van Beek en Donk te Breda te schrijven. Deze reageert prompt en laat weten, dat het in het voor-nemen ligt de vernieuwing van de keibestrating van de tra-verse in 1885 voort te zetten (8).

Een aanhoudende bron van zorg is de weg van Wouw naar Huijbergen. Besloot de raad in 1883 al dat er een keiweg van Wouw naar het dorp Plantaadje moest komen (9), in

De Communitie van de kerkelijke
voorzitters der kerkelijke
de Gemeente Wouda te gelegenheid
des gekroond Verjaardag van H. M.
den Koning der Nederlanden op
den 19 februari 1904.

Volg nummer	Naam des Persoon	Woon plaats	Be. dag	Maakttoelating voor kintente
1	A. P. Sibens	Wouda	60	A. P. Sibens
2	G. Schoonen	Sleem	60	G. Schoonen
3	A. Eijermans	Sleem	60	A. Eijermans die verklaart met te kunnen schrijven om prijzen te geven of te geven Schoonen
4	A. Eijermans	Heerle	60	A. Eijermans
5	G. Ribbens	Sleem	60	G. Ribbens
		Totale	300	

Examen:

C. W. Wouda

A. H. H. H. H. H.

G. P. P. P. P.

In Wouda en Heerle zijn op 19 februari de klokken
geluid ter gelegenheid van de verjaardag van de
koning. De vijf klokkeluiders (waarvan R. Eijer-
mans heeft verklaard niet te kunnen schrijven),
krijgen elk 60 cent voor hun bewezen diensten.

1884 is het wederom onderwerp van discussie. In juni is een nieuw verzoek aan G.S. gericht om 60% subsidie te krijgen in de geraamde kosten van 46.545 gulden. De raad vindt dit zeer billijk, want "de weg is thans zelfs voor voetgangers niet bruikbaar" (10). Die mening wordt niet gedeeld door Gedeputeerde Staten, die in augustus laten weten, er maar 40% voor over te hebben. Waarop de raad besluit alles in het werk te stellen om bij de najaarszitting van Provinciale Staten meer gedaan te krijgen (11). In oktober wordt nogmaals een brief naar Den Bosch gestuurd, maar vergeefs. Als G.S. dan definitief laten weten bij het eerder genomen standpunt te blijven, vindt wethouder A. Luijkx dat de knoop nu maar eens doorgehakt moet worden. Hij stelt in de decembervergadering voor de weg, ongeacht de kosten, aan te leggen. Ondanks tegenwerpingen van burgemeester Daverveldt, die gesteund wordt door raadslid W. van Gastel, krijgt het voorstel van Luijkx grote steun: met 7 tegen 2 stemmen wordt besloten de weg naar Wouwse Plantage in ieder geval aan te leggen (12). Over een keiweg van Wouw naar Steenberg en door "de Speldestraat en over de Boompjesdijk" zijn uitgebreide onderhandelingen gevoerd met de gemeente Steenberg en. Eensgezind besluit de raad diezelfde vergadering de keiweg aan te leggen. Tenslotte komt dan ook het verzoek van de gemeente Bergen op Zoom aan de orde om mee te werken aan een kunstweg vanaf " 's Rijks groote weg via het gehucht Moerstraten naar de kunstweg Wouw-Steenbergen". De provincie wil daaraan 50% betalen, zo laat het Bergse gemeentebestuur weten en aan Wouw wordt gevraagd de kosten en het onderhoud voor rekening te nemen van het gedeelte dat op Wouws grondgebied ligt. Vooral de wijze waarop de provinciale subsidie verkregen is, valt slecht bij de Wouwse vroede vaders. Immers, in 1882 had de Wouwse gemeenteraad al aan Bergen laten weten dat men wel wilde meewerken aan de aanleg van die weg, als beslist zou zijn over het lot van de weg van Wouw naar Huijbergen én dat men samen een verzoek aan de provincie zou moeten richten. Hoewel burgemeester Daverveldt een bedrag van f 2500 als bijdrage voorstelt, brengt raadslid van Gastel een aantal tegenwerpingen op tafel. Hij stelt ondermeer tegen het voorstel te zijn omdat Wouw niet in het subsidieverzoek gekend is. Waarna besloten wordt het Bergse gemeen-

Adan. Acta van het Raads lid E.J.

mmmm

1884. Het overbrengen der stembus
 29 October. van Aden naar Breda, bij gelegenheid
 der verkiezing van twee leden van de
 Tweede Kamer der Staten Generaal.
 Ligende ter afstand van 6 uren, à fl.
 12,00
 per uur, maakt uit ——— fl. 12,00

Getuind: Ed. Verbeek Wij. Hout.
Jan. Hout. W. Hout.
W. Hout. Secretaris.

Aan het raadslid E.J. Adan is 12 gulden uitbetaald voor het overbrengen van de stembus naar Breda bij de verkiezing van twee leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal. De afstand bedraagt 6 uren en voor elk uur krijgt Adan 2 gulden.

tebestuur te laten weten dat de Wouwse raad ongenegen is bij te dragen.

Een andere zaak, die ook in 1883 uitgebreid besproken is, is de dokterswoning. Al eerder waren G.S. niet akkoord met het besluit van de Wouwse gemeenteraad een renteloze lening aan het kerkbestuur te verstrekken voor de verbouwing van een dokterswoning. De gemeenteraad heeft daar nu zo'n draai aan gegeven, dat de dokter de lening verstrekt heeft aan het kerkbestuur en de gemeente jaarlijks het renteverlies, 200 gulden, aan de dokter uitbetaalt. In de decembervergadering wordt besloten de begroting zodanig te wijzigen, maar later zal blijken, dat G.S. hiermee wederom grote problemen hebben (13).

ENKELE ANDERE ZAKEN

Zoals al gezegd, 1884 was in vele opzichten een heel rustig jaar. Misschien wel dankzij de nieuwe uniformen van de veldwachters gebeurt er weinig misdadigs in Wouw. Wel moet burgemeester Daverveldt in verband met een proces-verbaal af en toe inlichtingen geven aan de officier van justitie. Een enkele keer betreft het, in Daverveldts visie, "een oppassend en braaf iemand", maar meestal heeft hij het over een "lastig sujet" of "iemand die als vechtersbaas bekend staat".

De burgemeester maakt in 1884 zelf maar één serieus proces-verbaal op. Blijkbaar een burenruzie. De 53-jarige herbergier Johannes Baptista Dries, die aan het eind van de Roosendaalsestraat woont, beklaagt zich erover dat hij op zondag 24 augustus om kwart over elf 's avonds in zijn nachtrust gestoord is door kabaal en baldadigheid. De 32-jarige timmerman Petrus Johannes van Eekelen uit dezelfde straat stond voor de vernielde blinden onder de uitroep "Doe open, eruit zullen ze komen, of ik sla God geheel de boel in mekaren, doe open en kom eruit" (14). Tot de taak van de burgemeester behoort blijkbaar ook het inspecteren van de grenspalen. Want op 10 mei wordt gepubliceerd dat de burgemeester geconstateerd heeft, dat de vier ijzeren en twee stenen grenspalen tussen Nederland en Belgie "zich allen nog op hunnen primitieve plaatsen en in goeden staat bevinden" (15). Ook wordt een collecte aangekondigd door B & W "ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst in de Nederlanden". De

J. F. SEGERS & ZOON,

te BREDA,

St.-Catharinastraat, D 102,

Fabrikanten in:

Hoeden, Petten, Militaire Hoofdtooijsels,
Ornamenten, Passementerieën,
Ridderorden en Linten, Sabels,
Degen, Ceinturen en verlat
Klederwerk enz.

Breda, den 1 Juli 1884

Van Houten
Meijer

Debet

aan J. F. Segers & Zoon.

1884.

VOOR AAN UED. GELEVERDE GOEDEREN,

ALS VOLGT:

2 petten voor veldwachters 200 / 5.60

Volvoant
J. F. Segers & Zoon
L. M. Hoogwerf

G. van.

C. J. van der Meulen
W. J. van der Meulen
Sevens

Nota van J. F. Segers uit Breda voor de levering
van 2 petten voor veldwachters.

collecte zal uiteindelijk slechts f 14,11 opbrengen (16).

In 1884 vallen ook enkele ongevallen te betreuren. In juni brandt, doordat de kinderen met vuur gespeeld hebben, het huis af van A. Hertogs te Heerle. En in augustus brandt door het onweer de woning van de weduwe Cornelis Koolen op de Westelaar tot de grond toe af. In hetzelfde buurtschap heeft de 38-jarige Adrianus Mangelaars zich in maart in zijn bedstede opgehangen. De burgemeester schrijft hierover aan de Commissaris des Konings dat Mangelaars behoort tot "een familie die van tijd tot tijd in een meerdere of mindere mate lijdt aan verstandsverbijstering" (17). En op 29 april is de bijna 2-jarige Antonius Quik in een drenk bij zijn ouderlijk huis in de grote Spellestraat verdronken.

En dan nog is er de publicatie van B & W dat niemand, op straffe van een boete van f 25,= of 3 dagen hechtenis, aanleiding mag geven tot verstoring van de godsdienstige aandacht bij de viering van de overwinning van Waterloo op zondag 15 juni (18). En tenslotte maken B en W op 29 juni de bevolking deelgenot van hun "smartelijke taak de ingezetenen van de gemeente Wouw kennis te geven dat Z.K.H. prins Alexander op 21 juni te 's Gravenhage is overleden". Met het verzoek op gepaste wijze in dit leed van het koningshuis te delen.

Wouw, augustus 1884.

HENK HELLEGERS.

NOTEN

1. Zie hiervoor "de Vierschaer" 2-84, blz. 38.
2. Notulen B & W-vergadering d.d. 23-5-1884.
3. Idem, d.d. 1-2-1884.
4. Brief in het correspondentieregister van de gemeenteraad, d.d. 8-4-1884.
5. Notulen B & W-vergadering d.d. 3-5-1884.
6. Het heeft dan een jaar geduurd voordat een opvolger voor meester van der Poel benoemd kon worden. Pas op de derde oproep meldt zich een sollicitant, een zekere Van Azewijn, maar die is volgens de schoolopziener "onmogelijk". Keijzer uit Heille, biedt zich ook aan, maar wil 900 gulden verdienen. Ondanks een zodanig voorstel van de schoolopziener vindt de Wouwse gemeenteraad 850 gulden genoeg (raadsverga-

Woensd den 2 December 1884

H. Schuurwegen.

1884

In July voor de Gemeente
Veldwachters.

2 broeken gemaakt 150
1 lakende broek in 130
December

f 280

Gesind:

G. W. W. W.

W. W. W.

K. W. W.

W. W. W.

M. W. W.

Secretaris.

Nota van H. Schuurwegen voor het maken van 2
broeken in juli en 1 lakende broek in december
voor de veldwachters.

dering d.d. 1-3-1884). Op de nieuwe oproep, die in maart uitgaat, melden zich twee sollicitanten. Naast Smulders is dat Warffemius uit Delft, maar die komt zich niet voorstellen. Op 2 augustus wordt P. Smulders uit Chaam officieel door de raad benoemd tegen een wedde van f 850,=. Overigens kent de school van Wouwse Plantage nog meer problemen. Nadat waarnemend hoofd E.J. van Wesemael uiteindelijk in mei zijn lang gevraagde ontslag heeft gekregen, wordt op 5 juli C. Rooyackers benoemd tot onderwijzer in Wouwse Plantage. Deze is evenwel niet op komen dagen, waarna de raad een nieuwe advertentie plaatst tegen een wedde van 550 gulden en 50 gulden met een maximum van 600 gulden voor elk jaar dat deze in Wouwse Plantage blijft.

7. Notulen raadsvergadering d.d. 4-10-1884.
8. Mededeling in de raadsvergadering van 6-12-1884.
9. Zie hiervoor "de Vierschaer" 2-84, pag. 42-44.
10. Brief aan G.S. d.d. 8-6-1884, correspondentieregister gemeenteraad van Wouw.
11. Notulen gemeenteraad d.d. 2-8-1884.
12. Idem, d.d. 6-12-1884.
13. Zie hiervoor "de Vierschaer" 2-84. Op 26 februari 1885 schrijft burgemeester Daverveldt een brief aan G.S. waarin hij dit college wijst op het grote belang van een geneesheer in Wouw. Hij schrijft dat door het ontbreken van een geschikte woning, Wouw van tijd tot tijd verstoken is geweest van een geneesheer. Waaraan hij toevoegt dat deze wellicht niet in Wouw zal blijven, als de goedkeuring aan de begrotingswijze niet gegeven wordt.
14. Register van Publicatiën van den burgemeester der gemeente Wouw, d.d. 27-8-1884.
15. Idem, d.d. 10-5-1884.
16. Correspondentieregister van het college van B & W van de gemeente Wouw, d.d. 23-6-1884.
17. Correspondentieregister van de burgemeester der gemeente Wouw, d.d. 11-3-1884.
18. Register van Publicatiën van Burgemeester en Wethouders der gemeente Wouw, d.d. 8-6-1884.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door financiële steun van de
Rabobank „Wouw - Kruisland ”

